

AJATUSTEN TONAVA

YP onnittelee -osastolle on ilmaantunut kaksi kohdetta.

Näistä ensimmäinen on (myös edellisessä Tonavassa esiintynyt) **Veli-Pekka Leppänen**, jolle myönnettiin 16.11.2019 Tietokirjallisuuden edistämispalkinto. Suomen tietokirjailijat ry:n jakaman palkinnon perusteluissa todetaan:

”Hänen keskeinen fooruminsa on ollut *Helsingin Sanomat*, mutta hän on kirjoittanut myös muihin medioihin. Leppäsen erikoisalaa on Suomen poliittinen historia, jonka eteväksi asiantuntijaksi hän on kehittänyt. Leppänen kirjoittaa rehellisesti. Jos kirja on hänen mielestään hyvä, hän tuo näkemyksensä selkeästi esiin. Jos kirjassa on joitakin puutteita, Leppänen kertoo myös tällöin mielipiteensä suoraan. Kriittikkona Leppänen on tuonut runsaasti tietokirjoja suuren yleisön tietoon.”

Kovaluiseksi koripalloilijaksikin tiedetty Leppänen on lupaillut myös YP-lehdelle kirja-arviota, joka mielihyvin ja kiitoksin vastaanotetaan.

YP onnittelee!

Suomalaisen Tiedeakatemian Pro Scientia eli Tieteen puolesta -palkinto on puolestaan myönnettiin 11.11.2019 **Ilari Hetemäelle**. Palkinto myönnetään tieteen puolestapuhujalle eli henkilölle tai muulle taholle, joka on merkittävästi edistänyt tieteen asemaa yhteiskunnassa.

Ilari Hetemäki on *Tieteessä tapahtuu* -lehden päätoimittaja ja Tieteen päivien pääsihteerri. Verraton *Tieteessä tapahtuu* -lehti luetaan YP-lehden toimituksessa aina hiirenkorville; TT on monitieteinen foorumiyleistajuisille tiedeartikkeleille sekä keskustelulle tieteestä ja tiedepoliitikasta. Tieteen päivät puolestaan on suurelle yleisölle suunnattu, kaikki tieteenalat kattava tiedetapahtuma, jossa vuonna 2018 oli Helsingissä noin 18.000 kävijää.

YP onnittelee!

Huomio huomio, asiaa huomiotaloudesta!

”Yhä enemmän näyttää siltä, että elämme huomiotaloudessa, jossa keskeisenä tavoitteena on herättää huomiota: markkinoida itseä ja omia saavutuksiin, tai mollata muita, nostaa moraalista paheksuntaa ja kanavoida tuota huomiota tai kohua maineeksi, rahaksi, poliittisen kampanjoinnin välineeksi ja ties miksi.

Ajatus huomiotaloudesta perustuu havaintoon, että nykyään informaatiota ja tietoa on saatavilla yltäkylläisesti. Niukkuutta sen sijaan on informaatiolle tarjottavasta huomiosta. (...)

Vaikka taloustieteilijät eivät olekaan vakuuttuneita siitä, mi-

ten huomion muuttaminen rahaksi lopulta onnistuu, huomiotaloudesta on tullut yhä osuvampi kuvaus nykyajan mediamaisemasta. Huomiotalouden kehitykseen on vaikuttanut ennen kaikkea se, tarjolla oleva informaatio ja tieto ovat yhä useammin ilmaista. (...)

Paras esimerkki huomiotalouden olemassaolosta on varmaankin Donald Trump. Hän rakensi nousunsa presidentiksi Diili-ohjelman kautta. Niihin aikoihin Trumpin ura liikemiehenä oli aallonpohjassa. Epäonnistuneiden laajennusten seurauksena Trumpin bisnesimperiumi oli konkurssikypsä. Velkojat päätelivät kuitenkin, että tappioista tulee pienemmät jos Trumpin annetaan jatkaa, sillä hänen julkinen huomioarvonsa oli niin merkittävä.

Presidenttikampanjassaan Trump onnistui tekemään amerikkalaisesta liberaalimediasta oman huomiotaloutensa orjan. Media raportoi uskollisesti Trumpin ja hänen lähipiirinsä totiluista ja tämä huomio kääntyi lopulta Trumpin eduksi. Sama meno on jatkunut presidenttikaudella. Ainakin tois-taiseksi Trump on osoittautunut täysin immuuniksi erilaisille skandaaleille.

Sama ilmiö selittää meilläkin suuren osan perussuomalaisten kasvavasta suosiosta. Mitä enemmän heitä paheksutaan somessa ja uutismediassa, sitä paremmin he onnistuvat hankkimaan uusia kannattajia.

Uutismediasta on tullut huomiotalouden orja, eikä se näytä keksivän sitä, miten irrottautua vanhasta toimintalogiikastaan. Journalismin hanakkuus ripus-

tautua somekohuihin on vain vahvistanut tätä logiikkaa.

Toki irrottautuminen huomiotaloudesta on vaikeaa, sillä me muutkin olemme enemmän tai vähemmän huomiotalouden orjia. Huomion herättämisestä ja itsensä markkinoimisesta on tullut kansalaisvelvollisuus. Kuten kulttuurin ja median pätkätyöläiset ironisesti huomauttavat: *Life is a pitch*, elämä on myyntipuhe.”

(Esa Väliverronen Media-yhteiskunta-blogissa 18.10.2019)

”Niin *Vain elämää* -tähdillä kuin tutkijoilla arviointi suhteessa kollegoihin on jatkuvaa. Olemme kaikki saman huomiotalouden sisällä. Tuntuu hyvältä, kun tulee nähdyksi myönteisessä valossa, sillä se vahvistaa tunnetta, että lauma ei hylkää. Individualistisessa kulttuurissa lauman myönteisen huomion etsimistä on tullut erityisen polttavaa. Kuulumme moneen laumaan, ja sidoksemme näihin ryhmiin ovat usein varsin löyhiä ja riippuvaisia siitä, täytämmekö ryhmään kuulumisen kriteerit.

Sosiaalinen media mittareineen kiihdyttää tätä vertailua, mutta ei kuitenkaan ole hyväksytyksi tulemisen tarpeen syy. Se on vain uusi kenttä ja alusta asioille, joita teemme muutenkin. Sosi-

aalinen media räväyttää siellä kävijän silmille joka kerta kymmeniä tai satoja kertoja kysymyksen ’onko joku muu parempi, huomataanko minua?’ (...)

Tällaisessa tilanteessa yliopisto- ja tutkimuslaitosväen huoli tulevaisuudesta ja kamppailu huomiosta hallitsee monien mieliä. Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteilijöillä tai humanisteilla ei ole paljon muuta valuttaa kuin tulkintansa, analyysit ilmiöistä, kehityskuluista ja näiden tulkintojen pohjalta mahdollisesti suunnitellut ratkaisuehdotukset. Me analysoimme tapahtuneita, ehkä kehittämme uuden käsitteen ja ennustamme tulevaa. Näissä kehittyisissä kilpailemme keskenämme ja toivomme, että edes hitusen erotumme kollegoidemme ideoista ja tulkinnoista. (...)

Asetelmaa on kiihdyttänyt uudet tutkimusrahoitusmuodot, joiden aiheuttamaa kriisiä olen aikaisemmin pohtinut YP-bloggissa vuonna 2017. Tällaiset kohdennetut, politiikkatoimia palvelevat ohjelmat pureutuvat tärkeisiin ajankohtaisiin ongelmiin. Ohjelmat on kuitenkin suunniteltu niin, että ne ajavat tutkijoita kilpailemaan nimenomaan huomiotalouden valuutalla: kuka lupaa rohkeimman ja nopeimman ratkaisun, kuka lupaa kommunikoida ahkerimmin, kenellä on parhaimmat verkostot. (...)

Jotkut kyllästyvät jatkuvaan kilpailuun kollegoita ja ystäviä vastaan. Moni päätyy kuitenkin muihin vapaisiin tai asiantuntija-ammatteihin, joissa on puolestaan omat statushierarkiansa ja huomiotaloutensa.

Jotkut tutkijat puolestaan peräänkuuluttavat hitaan tekemisen eetosta. Ei välitettäisi enää klikkauksista ja somen hulinasta. Mietittäisiin rauhassa ja kiireettä. Kirjoitettaisiin suomenkielisiä monografioita. OK, hyvä ja houkutteleva idea, mutta jollain konstilla siinäkin pelissä on erotauduttava, kurottava etumatka muihin. Ehkä slow research -porukoille kehittyä oma statushierarkiansa ja ehkä he alkavat kilpailla fast researchiä vastaan ja voittavat kilpailun. Kuka tietää.

Tai ehkä kilpailusta piittaamattomien joukko kasvaa. Sellaisten, jotka pystyvät erottamaan tässä hetkessä tapahtuvat ponnistelut niihin ladatuista, tulevaisuuden menestymisiin liittyvistä odotuksista. Kaiken tekemisen keskiössä ei olisikaan hyväksynnän hakeminen menneille ja tuleville.”

(Piia Jallinoja YP-blogissa 5.11.2019)

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.